

EKSPERTA VIEDOKLIS

Globālie procesi no Latvijas skatupunkta

ES dalībvalstu pievienošanās OECD izstrādātajai konvencijai par savstarpējo automatiskā informācijas apmaiņu par finanšu kontiem būtiskas izmaiņas tām neieviesīs

Jau šobrīd ir spēkā ES direktīva, kas paredz ES dalībvalstu nodokļu administrāciju informācijas apmaiņu par dalībvalstu rezidentu ienākumu, kā arī no 2017. gada – par rezidentu finanšu kontu stāvokli un ES dalībvalstu nodokļu administrāciju vienošanās (kas skar vairākas valstis) ar nodokļu maksātājiem par īpašu nodokļu nomaksas kārtību (*tax rulings*) un iepriekšējām vienošanās par piemērojamajam cenām (*advance pricing agreements*). Pievienošanās OECD konvencijai nozīmē, ka Valsts iepriekš dienests no 2017. vai 2018. gada automatiski saņems informāciju arī no ne-ES jurisdikcijām, kuras ir pievienojušās OECD konvencijai. Daļa no šīm jurisdikcijām (piemēram, Bermuda, Kaimanu salas, Britu Virdžīnu salas) vēsturiski ir tikušas uzskatītas par ārzonām (bet šobrīd vairs nē), kuras cita starpā tiek izmantotas, lai iz-

vairītos no nodokļu nomaksas. VID pieeja informācijai par Latvijas nodokļu rezidentu ienākumu šajā valstīs veicinās cīņu pret izvairīšanos no nodokļu nomaksas un varētu mazināt šo valstu holdingsabiedrību vai bankas kontu izmantošanu nodokļu optimizēšanas mērķiem.

Izmaiņas attiecībā uz lielāku atklātību nodokļu jomā tiek ieviestas jau ilgāku laika posmu XXI gadsimtā. Pēdējos piecos gados šo jautājumu ir aktualizējusi dažādu iesaistīto pušu, galvenokārt nodokļu maksātāju un nevalstisko organizāciju, interese par starptautisko korporāciju samaksājamiem nodokļiem. Šo interesi veicināja 2008. gadā sākusies starptautiskā finanšu krīze, kas daudzām valstīm lika samazināt budžeta tēriņus un palielināt nodokļus, tostarp arī patērēja nodokļus. Vienlaikus valstis pastiprināja cīņu pret izvairīšanos no no-

dokļu nomaksas, kas ietvēra arī apmaiņu starp valstīm par to nodokļu rezidentu samaksājamiem nodokļiem citās valstīs. Lai gan ES jau kopš 2005. gada ir spēkā direktīva par informācijas apmaiņu par uzkrājumiem, tomēr visaptverošāko informācijas apmaiņu uzskāca ASV, noslēdzot divpusējos starptautiskos līgumus par informācijas apmaiņu par ASV pilsoņu ienākumiem ārpus ASV (tā sauktie FATCA līgumi). Uz FATCA informācijas apmaiņas līgumu pamata tika veikti grozījumi arī ES normatīvajos aktos, kā arī izstrādāta OECD konvencija.

Kāpēc ASV vienīgā no OECD dalībvalstīm pati nav parakstījusi šo konvenciju? ASV šobrīd ar 112 jurisdikcijām ir noslēgusi FATCA līgumus par informācijas apmaiņu, kuri pēc būtības ir līdzīgi OECD konvencijai. Līdz ar to ASV pašlaik neradīja vajadzību un labumu no pievienošanās OECD konvencijai. Slēdzot FATCA līgumus, ASV saglabā lielāku elastību, jo līgumi faktiski paredz, ka otra līgumslēdzēja valsts un tās finanšu institūcijas nodrošina ASV FATCA likuma ieviešanu attiecībā

” Bermuda, Kaimanu salas, Britu Virdžīnu salas vēsturiski ir tikušas uzskatītas par ārzonām, kuras tiek izmantotas, lai izvairītos no nodokļu nomaksas. VID pieeja informācijai par Latvijas nodokļu rezidentu ienākumu šajās valstīs veicinās cīņu pret izvairīšanos no nodokļu nomaksas.

uz ASV pilsoņiem savā valstī. FATCA likumu ASV var grozīt vienpusēji, kas nodrošina lielāku elastību nekā daudzpusēja līguma grozījumu noslēgšana. Turklāt otra līgumslēdzēja valsts var izvēlēties, vai piemērot abpusējības principu attiecībā uz informācijas sniegšanu par tās nodokļu rezidentu uzkrājumiem un finanšu kontu stāvokli ASV bankās. Savukārt OECD konvencijas gadījumā automatiska informācijas apmaiņa tiek sniegta pēc abpusējības principa. Līgumslēdzēja valsts var prasīt ASV ievērot abpusējību. Latvijas–ASV FATCA līgums, piemēram, paredz, ka ASV sniedz Latvijai automatiski informāciju, kas ietver sevi mazāku datu apjomu, nekā Latvijai jāsniedz uz ASV.

Savukārt, runājot par to, vai Latvijā ir ierauta lielākā un globālākā konkurences cīņā par klientiem finanšu sektorā, jāatzīst, ka finanšu sektora konkurētspēja pasaulē vienmēr ir bijusi valstu uzmanības fokusā, it īpaši, ja finanšu sektora piesiensums valsts ekonomikā ir būtisks, kā tas ir Latvijā. Nemot vērā mūsdienu attīstīto naudas pārvedumu sistēmu ātrumu un lētumu, uzņēmumiem un privātpersonām ir iespējams viegli pārvietot savus finanšu līdzekļus no vienas valsts uz citu. Līdz ar to arī apstākļi, kas var ietekmēt šādu lēmumu, t.sk. arī valstu nodokļu politika (nodokļu likmju izmaiņas, īpaši nosacījumu piemērošana atsevišķiem nodokļu maksātājiem, labvēlīgu nodokļu režīmu

ieviešana) lielā mērā ietekmē arī finanšu sektoru un banku klientu skaitu, kas savukārt ietekmē banku peļņas iespējas. Daļa Latvijas finanšu sektora dalībnieku vēsturiski ir bijuši vērsti uz nerezidentu apkalpošanu, un šī biznesa specifika ir saistīta gan ar klientu apkalpošanas kultūru bankās, gan ar informācijas par klientiem pieejamību valsts iestādēm, t.sk. nodokļu administrācijām. Arvien plašāka informācijas atklātība ES un OECD valstu starpā veicina šo valstu banku klientiem no NVS valstīm meklēt jaunus risinājumus, kur un kādā veidā uzglabāt savus finanšu līdzekļus. Latvijai būtu jāpieņem stratēģisks lēmums, vai un kādā veidā nerezidentu biznesu tā vēlas piesaistīt šajā briesmīgo pārmaiņu brīdī. Tādēļ būtu svarīgi tomēr mēģināt piesaistīt tos Latvijas banku sektora klientus (nerezidentus), kas te būtu gata- vi veikt reālu saimniecisko darbību, radot jaunus darba vietas.

Jānis Taulačs, advokātu biroja Sorainen partneris un nodokļu eksperts
Mārtiņš Rudzītis, jurists
Kaspars Strazds, nodokļu mēdžeris